

Sygn. akt: I C 89/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Opocznie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Zofia Michałowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Elżbieta Lesińska

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2016 r. w Opocznie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Z. K. (1)

o stwierdzenie nieważności aktu notarialnego

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powódki T. G. na rzecz pozwanej Z. K. (1) kwotę 2.417,00 (dwa tysiące czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt: I C 89/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 lutego 2015 roku powódka T. G. – reprezentowana przez pełnomocnika adwokata – wniosła o stwierdzenie nieważności aktu notarialnego A nr (...) - umowy dożywocia sporządzonego przez notariusza T. D. z dnia 11 czerwca 2014 roku, zawartej pomiędzy I. C. a jej córką Z. K. (1) oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu podała, iż w dniu 11 czerwca 2014 roku I. C. stawiała się wraz z córką Z. K. (1) i jej mężem Z. K. (2) u notariusza T. D. celem sporządzenia umowy dożywocia. Zgodnie z treścią aktu notarialnego A nr (...) Z. K. (1) otrzymała od I. C. udział wynoszący 20/32 części we współwłasności zabudowanej nieruchomości rolnej położonej w obrębie (...) w miejscowości S. w gminie B., w powiecie (...), w województwie (...) w zamian za jej dożywotnie utrzymanie.

Powódka argumentowała, iż I. C. w chwili sporządzenia aktu notarialnego znajdowała się w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenia woli, co motywowała wiekiem matki, która w chwili czynności miała 91 lat, zaś trzy miesiące po złożeniu oświadczenia woli zmarła w szpitalu.

Ponadto podała, że od roku 2006 roku I. C. była kilkakrotnie hospitalizowana i jej stan zdrowia stopniowo się pogarszał. Z karty informacyjnej wynika, że u I. C. rozpoznano niedokrwistość megaloblastyczną, zaburzenia krążenia mózgowego oraz zatrzymanie krążenia i oddechu, jednakże rodzina odmówiła dokonania sekcji zwłok. Na

zadowolona z opieki jaką ta ją otaczała. Skarżyła się na zachowanie pozostałych córek, które były ze sobą skłócone i w ogóle nie interesowały się jej osobą.

W związku z tym od dłuższego czasu stała na stanowisku, iż chce swój majątek przekazać córce Z. K. (1).

/dowód: - zeznania świadków:

A. D. – skrócony protokół

rozprawy z dnia 07.09.2015 r. min.

00:16:55 – 00:21:09 k. 80,

nagranie koperta k. 82,

H. G. – skrócony protokół

rozprawy z dnia 07.09.2015 r. min.

00:21:16 – 00:28:29 k. 80v,

nagranie koperta k. 82,

D. K. – skrócony protokół

rozprawy z dnia 07.09.2015 r. min.

00:28:29 – 00:40:03 k. 80v – 81,

nagranie koperta k. 82,

- zeznania pozwanej Z. K. (1) – skrócony protokół

rozprawy z dnia 29.06.2016 r. min. 00:19:16 – 00:30:41

k. 156v – 157, nagranie koperta k. 158/

I. C. od 2006 r. kilkakrotnie przebywała w szpitalu w O. na oddziale wewnętrznym, gdzie była leczona z powodu różnych jednostek chorobowych i w 2011 r. na oddziale ortopedycznym, z powodu złamania szyjki kości udowej.

/bezsporne: dokumentacja medyczna k. 27- 46 i 65/.

I. C. podpisała pismo z dnia 10.07.2010 r. w którym został opisany m. in. stosunek jej córek T., K. i E. do niej. Stosunek tych córek do niej i jej męża został opisany także w piśmie - w oświadczeniu z dnia 12.08.2007 r. podpisanym przez I. C..

K. C. złożyła wniosek o wymeldowanie z pobytu stałego I. C. w B. przy ul. (...).

W toku czynności administracyjnych zeznania jako świadek składała T. G..

/bezsporne: kserokopie pism k. 62-64

kserokopia Decyzji Wójta Gminy B.

z dnia 09.02.2007 r. k. 58-60/.

Przed sporządzeniem aktu notarialnego, w przedmiocie umowy dożywocia, który miał miejsce w mieszkaniu Z. K. (1), notariusz T. D. przeprowadziła wyczerpującą rozmowę z panią C. rozpytując o sytuację rodzinną i zdrowotną.

Notariusz zmierzała do ustalenia, czy wolą pani C. jest istotnie zawarcie umowy dożywocia i ustaliła, bez wątpliwości, że taka jest jej wola.

Pani C. miała trudności z poruszaniem się, natomiast psychicznie i emocjonalnie nie było niczego takiego, co by mogło budzić niepokój. Mówiła ona, że ma uprane, ugotowane, że córka u której przebywa dba o nią oraz, że inne córki nie utrzymują z nią żadnych kontaktów.

/dowód: - zeznania świadków: T. D. – skrócony protokół

rozprawy z dnia 07.09.2015 r. min.

00:06:32 – 00:16:55 k. 79v – 80,

nagranie koperta k. 82,

Otępienie jest procesem nieodwracalnym. I. C. w dacie testowania cierpiała na otępienie o nasileniu co najmniej umiarkowanym (taka ilościowa ocena wynika z wpisów psychiatry i neurologa z 2006, 2007). Dokumentacja medyczna nie dostarcza wystarczających danych, aby stwierdzić iż składająca oświadczenie woli cierpiała na bardziej zaawansowane, głębsze postacie otępienia (w 2011 roku była uznana za zdolną do świadomego wyrażenia zgody na operację ortopedyczną).

Powyższą ocenę ilościową należy odnieść do skali deterioracji ogólnej (G. D. S., GDtS) opracowanej przez R.. Zgodnie z tą skalą otępienie umiarkowane cechuje się wyraźnym deficytem ujawniającym się w dokładnym badaniu klinicznym i dotyczący następujących obszarów:

- a) zubożona wiedza na temat aktualnych i wcześniejszych wydarzeń
- b) występowania pewnych ubytków pamięciowych dotyczących życiorysu
- c) zaburzenia koncentracji w czasie wykonywania seryjnego odejmowania
- d) ograniczona możliwość odbywania podróży, prowadzenia spraw finansowych

- utrata zdolności wykonywania złożonych zadań

- wyparcie staje się dominującym mechanizmem obronnym

- spłylenie afektu oraz wycofanie się z trudnych przedsięwzięć

- często brak jest zaburzeń w następujących obszarach: zaburzenia orientacji w czasie i przestrzeni, rozpoznawanie znajomych ludzi i twarzy, zdolność podróżowania do znanych miejsc.

Opis zachowania i funkcjonowania I. C. w okresie zbliżonym do daty sporządzenia aktu notarialnego w związku z brakiem dokumentacji medycznej z tego okresu możemy oprzeć jedynie o zeznania świadków. Z zeznań świadków (notariusza, osób znających opiniowaną) nie wynika, by w dacie testowania i okresie zbliżonym występowały u niej zaburzenia świadomości, oświadczenie woli uzasadniała motywy swojego działania w zrozumiały sposób, wyrażała poczucie bycia dobrze zaopiekowaną ze strony córki Z., wyrażała żal z powodu braku zainteresowania ze strony pozostałych córek.

Dokumentacja dotycząca ostatniego dnia życia I. C. (24.09.2014r.) wskazuje na wystąpienie tego dnia stanu agonalnego u pacjentki. Nie ma znaczenia dla przedmiotowej sprawy, ponieważ dotyczy okresu po dacie wyrażenia woli pod postacią aktu notarialnego.

W zebranych materiałach nie znajduje się podstaw do wnioskowania o tym, że I. C. znajdowała się w stanie wyłączającym zdolność do świadomego i swobodnego wyrażenia woli.

Zebrany materiał nie daje podstaw do wnioskowania, że I. C. w dacie sporządzenia aktu notarialnego (11.06.2014r.) znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Rozpoznawanie osób po głosie świadczy o zachowanej sprawności pamięci słuchowej u I. C. w zakresie kojarzenia indywidualnych cech głosu z właściwą osobą. Brak jest danych aby stwierdzić, że epizody omamowo-urojeniowe i zaburzenia świadomości występowały u testatorki w dacie sporządzenia aktu notarialnego. Dokumentacja medyczna wskazuje, że występowały one w 2006 i 2007 roku podczas hospitalizacji w oddziale wewnętrznym, w związku z powyższym brak podstaw do wnioskowania, że skutkowały one w dacie testowania podatnością na sugestie innych osób.

Zebrany materiał nie daje podstaw do wnioskowania, że I. C. w dacie sporządzenia aktu notarialnego – 11.06.2014 r. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

/dowód: - opinia pisemna biegłego sądowego psychiatry

K. O. k. 93 – 96,

- opinia pisemna uzupełniająca biegłej psychiatry K.

R. - O. k. 106/

W Sądzie Rejonowym w Opocznie w sprawie sygn. akt I Ns 968/14 toczy się postępowanie o dział spadku z wniosku Z. K. (1) z udziałem T. G., K. C. i E. M. dotyczące gospodarstwa rolnego nabytego na podstawie postanowienia Sądu o stwierdzenie nabycia spadku po M. C..

/dowód: akta sprawy I Ns 968/14 tutejszego Sadu –

wniosek wraz z załącznikami k. 2-14/.

Z uwagi na zaawansowane postępowanie dowodowe w przedmiotowej sprawie, Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powódki zawarty w piśmie z dnia 06.10.2015 r. o przekazanie sprawy do dalszego rozpoznania w trybie art.618

§ 2 k.p.c. - /vide : postanowienie k. 157/.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest niezasadne.

W myśl art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Sformułowanie art. 82 KC wskazuje, że wada oświadczenia woli określona w tym przepisie obejmuje dwa różne stany faktyczne, które mogą występować samodzielnie, trzeba jednak zauważyć, że granica między stanem wyłączającym świadome powzięcie decyzji a stanem wyłączającym swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest bardzo płynna. Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie

woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę musi również wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej. Tak pojmowanemu brakowi swobody towarzyszyć będzie natomiast najczęściej także pewne ograniczenie świadomości. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, o którym mowa w art. 82 KC, nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia skutków własnego postępowania (patrz postanowienie SN z dnia 20.01.2014 r. (...)).

Odnosząc powyższe rozważania natury prawnej do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy Sąd uznał, że I. C. w chwili zawarcia umowy dożywocia nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Powyższe potwierdziła opiniujący w sprawie biegły z dziedziny psychiatrii K. O..

Podkreślenia wymaga, że wydana w sprawie opinia jest pełna i miarodajna, a zawarte w niej wnioski w sposób logiczny uzasadnione.

W ocenie Sądu zasługuje ona na akceptację.

Sąd przyjął, w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, że działania podjęte przez I. C. przy sporządzeniu aktu notarialnego w przedmiocie umowy dożywocia były dokonane z pełnym rozeznaniem treści złożonego przez nią oświadczenia i skutków, które chciała przez nie osiągnąć. Takie działanie znajduje także potwierdzenie w wiarygodnych, spójnych i korespondujących ze sobą zeznaniach świadków: notariusza T. D., A. D., H. G., D. K. oraz pozwanej Z. K. (1). Wszyscy w/w świadkowie zgodnie stwierdzili, iż I. C. pomimo podeszłego wieku oraz związanych z nim różnorodnych problemów zdrowotnych zachowała zdolność rozpoznawania i świadomość podejmowanych czynności, a chęć przekazania swojego majątku córce Z. K. (1) deklarowała już na długi czas przed zawarciem umowy dożywocia.

Sąd uznał za pozbawione wiarygodności zeznania świadków E. M. i W. G., które dotyczyły stanu zdrowia I. C. przed sporządzeniem umowy dożywocia.

Zaakcentowania wymaga, że świadek E. M. – córka I. C., w przekonaniu Sądu, nie mogła mieć pełnej wiedzy na temat stanu zdrowia matki, skoro ostatni raz widziała ją 2 lata przed śmiercią.

Podobnie, nie zasługują na wiarę w ocenie Sądu, zeznania W. G. – wnuka I. C., a syna powódki T. G., który na podstawie – jak twierdził – dwóch krótkich spotkań z I. C. wysnuł wniosek, iż była ona osobą niewidomą, niedosłyszącą, a jej psychiczna kondycja była na tyle zła, że nie była ona zdolna do swobodnego i świadomego podjęcia decyzji. Są to jedynie luźne stwierdzenia świadka nie będącego fachowcem z dziedziny psychologii, ani psychiatrii i nie znajdujące potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. To zaś, że nie został on rozpoznany przez I. C. jako wnuk znajduje wytłumaczenie tym, iż wcześniej jej nie odwiedzał, a jako młody człowiek z pewnością zmienił się wizualnie przez ten okres. Nie może to zatem stanowić podstawy do stwierdzenia, że I. C. miała problemy z właściwym postrzeganiem rzeczywistości.

W świetle powyższych ustaleń stwierdzić należy, że nie zachodzi podnoszona przez powódkę wada oświadczenia woli z art. 82 k.c., skutkująca nieważnością złożonego oświadczenia woli.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

O kosztach procesu – na które złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie (...)zł według norm przepisanych i opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł – Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.